

03/07/2018
כ' תמוז תשע"ח

הזמנה להגיש הצעה למחקר הערכה למיזם "עמיתים לנוער - תוכנית לקידום

השתלבותם בקהילה של מתבגרים המתמודדים עם קשיים נפשיים"

הקרן למפעלים מיוחדים של המוסד לביטוח לאומי (להלן: **המזמינה**) מפרסמת קול קורא זה לאיתור צוות מחקר שילווה את תוכנית **"עמיתים לנוער - תוכנית לקידום השתלבותם בקהילה של מתבגרים המתמודדים עם קשיים נפשיים"** במחקר הערכה כמפורט להלן.

המזמינה לא תישא במימון הכנת הצעה זו ואינם מתחייבת לקבל הצעה כלשהי.

1. מ ב ו א

קרנות הביטוח הלאומי

קרנות הביטוח הלאומי הן קרנות לפיתוח ומימון שירותים חברתיים ויוזמות חברתיות. הפעילות העיקרית של המוסד לביטוח לאומי מתמקדת בתשלום גמלאות בכסף או בעין לזכאים להן על פי החוק. עם זאת, הגמלאות המשולמות לזכאים אינן מכסות את מגוון הצרכים, ולכן, כדי ליצור השלמה בין תשלום הגמלאות לבין שירותים חברתיים, המוסד לביטוח לאומי מסייע גם בפיתוח שירותים בקהילה במטרה לשפר את רווחתן של אוכלוסיות בסיכון ולהרחיב את מעגל ההזדמנויות שלהן. פעילות זו נעשית באמצעות **קרנות הביטוח הלאומי** (להלן: **"הקרנות"**).

פעילות ייחודית זו של המוסד, נעשית מכוח חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה-1995 באמצעות אגף הקרנות (האגף לפיתוח שירותים). האגף פועל באמצעות חמש קרנות: הקרן לפיתוח שירותים לנכים, קרן סיעוד, הקרן למפעלים מיוחדים, הקרן למימון פעולות בטיחות וגהות בעבודה (מנוף), והקרן לפיתוח שירותים לילדים ובני נוער בסיכון.

הקרן למפעלים מיוחדים מהווה מעין "חממה ליזמים חברתיים" בתחומי הרווחה.

הקרן תומכת ומעודדת פיתוח שירותי רווחה ניסיוניים וחדשניים לקבוצות בסיכון ולקבוצות בעלות צרכים מיוחדים, כגון נשים מוכות, משפחות שאינן מתפקדות, אסירים משוחררים, ילדים עם צרכים מיוחדים, קשישים הסובלים מאלימות, דורשי עבודה, דרי רחוב ועוד.

הקרן מעניקה בית חם ליזמים חברתיים המעוניינים לבנות מודלים לפיתוח שירותי רווחה עתידיים לאוכלוסיות בסיכון. הקרן מלווה את היזמים בהמשגת המודלים ומסייעת להם בהגשת הבקשות.

מטרת הקרן היא לפתח מענים ושירותי רווחה חסרים, שבאמצעותם משפרים תפקוד, התמודדויות ואיכות חיים של אזרחים. התוכניות מופעלות באמצעות הגורמים בקהילה.

2. תיאור התוכנית ומטרותיה

תכנית עמיתים לנוער הינה תכנית המופעלת על ידי החברה למתנ"סים בשיתוף משרד הבריאות, משרד החינוך והקרן למפעלים מיוחדים של הביטוח הלאומי (להלן: **"השותפים"** או **"השותפים לתוכנית"**).

התוכנית, ראשונה מסוגה בארץ, מציעה מערך להשתלבות בקהילה ומיועדת למתבגרים בני 12-18 (להלן: **"מתבגרים"**) המתמודדים עם קושי נפשי, ומתמקדת בבניית רשת חברתית וחיזוק מיומנויות חברתיות, לצד השתלבות בקהילה והתמודדות עם הסטיגמה.

הצורך בתוכנית התעורר כיוון שנכון להיום לא קיים מערך תמיכה המקדם השתלבות בקהילה בשעות הפנאי, של מתבגרים המתמודדים עם קשיים נפשיים, והמענים הייחודיים לאוכלוסיה זו, עדיין לא מוסדרים בחוק, לא קיימים ולא מתוקצבים. העדר מערך תמיכה קהילתי להשתלבות חברתית בשעות הפנאי בקרב בני גילם, של מתבגרים אלה, מביא לבידוד חברתי ועלול לגרום להחמרת המצב הרגשי או הנפשי של המתבגרים ולעיתים לנסיגה עד כדי צורך לאשפוז. הקמת מערך תמיכה קהילתי מקיף למתבגרים ומשפחותיהם יסייע בהשתלבותם המיטבית בקהילה, תוך פיתוח מיומנויות חברתיות ותפקוד חברתי אופייני לגיל, יחזק את תחושת השייכות שלהם לקהילתם, יגביר את תחושת המסוגלות העצמית שלהם ויפחית סטיגמה עצמית, עשוי לשפר את מצבם הנפשי, למנוע אשפוזים חוזרים, ויסייע בהרחבת צריכת שירותי פנאי וחברה. בנוסף, ידוע כי התערבות מוקדמת עשויה להפחית את חומרת הקושי הנפשי ויותר מכך להשפיע על מהלכו בעתיד.

בהתייחס לקהילה הרחבה, נועדה התוכנית לחולל שינוי עמדות כלפי בריאות הנפש וכלפי מתבגרים המתמודדים עם קושי נפשי בקהילה, תוך מתן כלים למסגרות חברתיות כדי להנגישן למתבגרים המתמודדים עם קושי נפשי.

התוכנית מתקיימת בשבעה ישובים: פתח תקווה, ירושלים, באר שבע, חיפה, נתניה, רחובות ויישוב נוסף, שטרם נבחר, בצפון. היישובים ייכנסו לתוכנית בהדרגה. היא החלה לפעול בינואר 2018.

אוכלוסיית היעד בתוכנית:

20 מתבגרים בכל יישוב, שאובחנו עם קושי נפשי המקשה באופן מהותי על תפקודם. הפניית המתבגרים לתוכנית נעשית במספר אופנים:

- משרד החינוך
- מרפאות לבריאות הנפש
- בסיום אשפוז מבתי חולים לבריאות הנפש

לפירוט הקריטריונים להכללה בתוכנית ראו **בנספח א'**

מטרות התוכנית:

מטרות ברמת המתבגרים ומשפחותיהם

1. השתלבות בקהילה על פי מטרות אישיות של כל מתבגר/ת
2. חזרה לתפקודים אופייניים לגיל המתבגר/ת
3. הפחתת סטיגמה עצמית
4. מניעת אשפוזים חוזרים וקיצור סה"כ ימי אשפוז

מטרות ברמת הקהילה

1. הרחבת היכולת של הקהילה להכיל ולקבל מתבגרים המתמודדים עם מגבלה נפשית.
2. הנגשת מרחבים בקהילה כמו המרכז הקהילתי ומסגרות חברתיות למתבגרים המתמודדים עם מגבלה נפשית.

3. אוכלוסיית המחקר

- לפחות 10¹ מתבגרים בכל יישוב, שמשתתפים בתוכנית בין שלושה לשישה חודשים (להלן: המשתתפים).
- נושאים² מהתוכנית
- לפחות 10 בני משפחה של המשתתפים בכל יישוב
- צוות התוכנית במתנ"סים: רכזים וחונכים שהם מתנדבים שמלווים פרטנית כל משתתף
- גורמים מפנים בקהילה – צוות המרפאות, בתי חולים וצוות בתי הספר בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד.

4. מטרת ההערכה ותפקיד צוות המחקר

מטרת המחקר הנוכחי לבחון ולהתאים את השירותים הניתנים בתוכנית לאוכלוסיית היעד בהתאם לצורך שזוהה ולמטרות התוכנית, לבנות מודל עבודה מיטבי ולזהות את רכיביו כך שיהווה בסיס לשיפור התוכנית והרחבתה ובהמשך ואף לחקיקה בתחום השיקום הנפשי לנוער. המחקר יהיה איכותני בעיקרו, וישמש לבדיקה והבנה של תהליכי הגיוס, אפיון המשתתפים בתוכנית ואופן הפנייתם, הבנת תהליך העבודה עם המתבגרים ומשפחותיהם, אפיון הקשר בין פעילות הפנאי אחה"צ לפעילות החינוכית עם צוות בית הספר ובחינת הצורך ושביעות הרצון של המתבגרים ומשפחותיהם מהתוכנית.

5. תפקידי צוות המחקר

- לזהות נקודות חוזק וחולשה בהקמה ובהפעלת התוכנית ולהציע רעיונות לשיפור ולסייע בעיצוב מודל הפעלה מיטבי.
- להכין סקירת ספרות שתכלול סקירה על מודלים דומים בארץ ובעולם תוך התייחסות למודלים שנמצאו מוצלחים.
- לבדוק יישום של רכיבי התוכנית ואת התשומות הנדרשות: חונכות אישית על ידי מתנדבים בוגרים, השתלבות בחוגים, ליווי פרטני ע"י איש מקצוע, השתתפות בקבוצות למיומנויות חברתיות, השתתפות בהדרכה הורית וכיו"ב.
- לבחון האם יש רכיבים בתוכנית שהביקוש להם היה גדול יותר מהרכיבים האחרים, האם יש רכיבים חסרים וזיהוי פרופיל המשתתפים שצרכו כל רכיב.
- מיפוי סוגי המסגרות שבהם המשתתפים משתלבים (פירוט החוגים, פירוט תנועות נוער וכיו"ב)
- לאפיין את פרופיל המשתתפים והאם יש הבדל במאפייני המשתתפים לפי הגורם שהפנה אותם (לפירוט הגורמים המפנים ראו סעיף 2 – אוכלוסיית היעד בתוכנית)

¹ על המציע לכלול בהצעתו פירוט מספר הראיונות, אשר למיטב הבנתו המקצועית, יהיה מספיק משמעותי כדי ללמוד על התוכנית בהיבטים שצוינו לעיל

² בתחילת עבודת המחקר יידרש להגדיר מיהו "נושר", בהתחשב באוכלוסיית היעד ובאופי הפעילות

- לבחון את שביעות הרצון של המשתתפים והוריהם מתהליך הקבלה לתוכנית ומרכיביה השונים וכן את תחושתם באשר לתרומת התוכנית בכללותה ובפירוט לפי רכיביה השונים

רכזי התוכנית – האם קיבלו להרגשתם את ההכשרה הדרושה והאם הם מצויידיים בכלים שמאפשרים להם להשיג את מטרות התוכנית

- לפתח כלים מתוקפים למדידת תוצאות התוכנית אשר ישמשו לצורך מחקר המשך כמותני אם יערך וכן יישארו בידי מפעילי התוכנית וישמשו אותו בהמשך (כגון: שאלונים למדידת התוצאות, כלים למדידת התהליך, וכיו"ב).

6. מתכונת הערכה

המחקר המבוקש הינו שלב ראשון ובסיסי להערכת התוכנית. הוא מתוכנן להימשך **כשנה וחצי** (כולל כתיבת הדו"ח המסכם).

המחקר ילווה באופן שוטף על ידי מנהלת תכניות עמיתים לנוער, מנהלת תחום מחקר והערכה מטעם עמיתים ונציגי השותפים. כמו כן נציג צוות המחקר ישתתף וילווה את וועדת ההיגוי של התוכנית (להלן: ועדת ההיגוי) אשר תתכנס כ-4 פעמים בשנה.

צוות המחקר יתבקש לדווח בכתב ובעל פה למזמינה, לוועדת ההיגוי ולכל פורום שיתבקש. כמו כן יעביר צוות המחקר לפורום שייקבע גם את כלי המחקר, הדו"ח הסופי כולל מצגות לפני הפצתם.

7. תוצרים מבוקשים בסיום התהליך:

- דו"ח מחקר שיוגש בתום שנה וחצי ויכלול פירוט
- סקירת ספרות רלוונטית עדכנית על כל מרכיבי התוכנית, תוך דגש על השאלה האם יש תוכניות דומות בעולם שנמצאו מוצלחות
- המלצות למחקר המשך וכלי מחקר רלוונטיים למחקר הערכה כמותני ומדדי הצלחה
- הצגת המחקר בוועדת היגוי או בכל פורום אחר שיידרש הצעה למדדי הצלחה לשלב השני של ההערכה

8. דרישות מהמציע

תנאי סף

1) גיבוש צוות הערכה **רב-תחומי עם חוקרים ממספר תחומי מומחיות**³:

- מומחיות בביצוע מחקר הערכה בשיטות איכותניות או מחקר יישומי איכותני אחר
- מומחיות באחד או יותר מהתחומים הבאים: בריאות הנפש בקרב נוער או מתבגרים, תחום פסיכיאטריה מתבגרים וצעירים, בריאות נפש קהילתית, עבודה קהילתית, השתלבות בקהילה, חינוך בלתי פורמלי⁴.

³ הצעת מחקר שתוגש על ידי חוקר/ת המשלב/ת מספר תחומי מומחיות הנדרשים לעיל תתקבל אף היא.

⁴ זוהי אינה רשימה סגורה. המזמינה תבחן את הרלוונטיות של כל תחום שיוצע.

(2) כל המומחים יהיו בעלי תואר שני מחקרי (תזה) לפחות

(3) על החוקר/ת הראשית להציג יכולת מוכחת לניהול מחקר מהסוג הנדרש למחקר זה

כל החוקרים בצוות המוצע צריכים להיות שותפים פעילים באופן משמעותי במחקר. מומחים שהיקף התקציב עבורם יהיה נמוך – במתכונת ייעוץ, לא יובאו בחשבון לצורך עמידה בתנאי הסף

העדפות:

- (1) תינתן עדיפות לחוקרים בעלי תואר שלישי
- (2) תינתן עדיפות לצוות שיכלול חוקרים ממוסד אקדמי מוכר בארץ או בחו"ל
- (3) תינתן עדיפות לצוות מחקר שיש לו ניסיון בהערכה של תוכניות דומות

9. לוח זמנים למחקר

המציע יגיש, במסגרת הצעתו, לוח זמנים מפורט לביצוע המחקר בהתחשב בלוח הזמנים של התוכנית המחקר יתחיל מיד לאחר סיום הליך הבחירה של צוות המחקר ואישור הצעתו בהתאם לקול קורא זה וילווה את פעילות התוכנית בשלב העיצוב שלה - במשך כשנה וחצי.

10. תוצרי המחקר ופרסומם

המזמינה שומרת לעצמה את הזכות לפרסם את הדו"ח הסופי במסגרת הפרסומים המקצועיים אותה היא מפיצה. החוקר/ים הראשי/ים יהיה/ו אחראי/ים על הגשת הדו"ח הסופי, מבחינה מקצועית ואישית, הן בצד התוכן והן בצד העריכה הלשונית והצורנית. כל זאת בהתאם לדרישות יחידת הפרסומים של מינהל המחקר בביטוח הלאומי. לאחר פרסום הממצאים ע"י המזמינה, החוקרים יהיו רשאים להשתמש בנתוני המחקר לפרסום מאמרים בכתבי עת מקצועיים, הצגה בכנסים מדעיים ו/או לצורכי הוראה זאת בתיאום עם נציגי המזמינה ותוך אזכור התוכנית, מקור הנתונים ועצם הפעלתה במימון הביטוח הלאומי והגיוינט. בנוסף, צוות המחקר יתחייב להציג את ממצאי המחקר, מעת לעת, בפני השותפים למיזם ו/או בפני פורום רחב יותר במסגרת ועדת היגוי או בכל פורום אחר שיידרש.

11. תקציב המחקר

תקציב המחקר לא יעלה על 150,000 ₪ כולל תקורות ומע"מ.

12. אופן הגשת הצעת המחקר

הצעת המחקר תוגש מודפסת על גבי הטופס " הצעת מחקר להערכת תוכנית באגף הקרנות " המצורף להזמנה זו כנספח ב'. את ההצעות יש לשלוח בדואר אלקטרוני ובנוסף בארבעה עותקים מודפסים בדואר רגיל אשר יישלח אל תמי אליאב מנהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, שד' וייצמן 13, ירושלים 91909.

העותק המקוון יישלח לדוא"ל – tamiel@nioi.gov.il

13. אופן בחירת ההצעה

ההצעה תיבדק ע"י ועדת מחקר, שתורכב ע"י המזמינה. בדיקת ההצעות תעשה בהתאם לאמור בסעיף 8 לעיל ולקריטריונים המפורטים בנספחים ג' וד' ולפי השלבים הבאים:

תנאי סף - בדיקת תנאי סף לצוות המחקר

איכות צוות המחקר - להצעות אשר עמדו בתנאי הסף יינתן ציון לצוות המחקר בהתחשב בהעדפות שפורטו בסעיף 8 לעיל. מפתח הניקוד מצורף כנספח ד'

מרכיב זה יהווה 50% מהציון המשוקלל

איכות ההצעה – הצעות אשר צוות המחקר קיבל בהן ציון של 80% ומעלה יועברו לבדיקת איכותן. ההצעה תיבחן לפי מפתח הניקוד המצורף כנספח ג'

מרכיב זה יהווה 50% מהציון המשוקלל. לתשומת לב המציעים כי 10% מציון איכות ההצעה יינתן להלימה בין הצעת המחקר לאיכותה

ראיון עם צוות המחקר המוצע – הצעות שהציון המשוקלל שלהם יהיה 80 לפחות, יוזמנו לראיון במהלכו יציגו את ההצעה בצורה תמציתית. המזמינה תהיה רשאית להוריד את הציון המשוקלל ל-75 אם לא תהיה אף הצעה שתקבל ציון משוקלל של 80 ומעלה

לראיון יינתן משקל של 30% ולציון המשוקלל של איכות ההצעה ואיכות הצוות יינתן משקל של 70%

אם יהיו יותר מחמש הצעות שיעמדו בקריטריון האמור בסעיף זה, יוזמנו לראיון חמשת המציעים שקיבלו את הציונים המשוקללים הגבוהים ביותר.

המזמינה תהיה רשאית לתקן את ציוני האיכות של ההצעות והצוות בהתאם להתרשמותם ולהבהרות שיתקבלו בעת הריאיון.

ההצעה שתקבל את הציון המשוקלל כאמור לעיל, הגבוה ביותר תיבחר.

14. רשימת מסמכים נלווים שיש לצרף להצעה:

- (1) הטופס " הצעת מחקר להערכת תוכנית באגף הקרנות " המצורף להזמנה זו כנספח ב'.
- (2) תעודת המעידה על השכלה האחרונה של כל אחד מהחוקרים המוצעים (או אישור לתואר מהמוסד האקדמי שהעניק אותו).
- (3) קורות חיים של כל אחד מהחוקרים המוצעים.

4) שלושה תדפיסים מפרסומים של החוקרים המוצעים. על התדפיס צריך להופיע שם הפרסום/כתב העת מועד הפרסום והיכן התפרסם (במקרה של פרסום שלא פורסם בכתב עת).

5) שלושה ממליצים אליהם ניתן לפנות לקבלת המלצה על עבודת מחקר דומה שנערכה על ידי החוקרים המוצעים.

6) כל מסמך רלוונטי שיכול להעיד שהמציע עומד בדרישות ממנו שפורטו בסעיף 8 לעיל.

15. המועד האחרון להגשת הצעות

את הצעת המחקר בצירוף המסמכים הנלווים כאמור בסעיף 14 לעיל, יש להגיש עד לתאריך **16.9.2018**

באחריות המציעים לוודא כי הצעתם הגיעה במועד.
הראיונות עם המציעים שעמדו בקריטריונים שבסעיף 8 לעיל יתקיימו ב- **18.10.2018** המוסד רשאי לקבוע מועד אחר או נוסף לפי שיקול דעתו הבלעדי.

16. שאלות הבהרה

בשאלות ניתן לפנות לתמי אליאב במייל tamiel@nioi.gov.il עד לתאריך **21.8.18**

17. הערות

1. יכולתם של החוקרים לפנות את לוח הזמנים שלהם במידה סבירה לטובת השתתפותם במחקר לאורך תקופת המחקר תובא בחשבון, ויש להתייחס לנושא זה בגוף ההצעה.

2. המזמינה תהיה רשאית שלא להתחשב כלל בהצעה שהיא בלתי סבירה מבחינת ההיבטים האלה:

1. מחיר לעומת מהות ההצעה.
2. תנאי ההצעה.
3. היעדר התייחסות מפורטת לסעיף מסעיפי הזמנה זו, שלדעת המזמינה מונע הערכת ההצעה.
3. המזמינה תהיה רשאית שלא לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה אחרת.
4. המזמינה אינה מתחייבת לבצע את כל חלקי המחקר.
5. המזמינה תהיה רשאית להציע לחוקרים שונים לשלב את הצעותיהם.
6. המזמינה תהיה רשאית בכל שלב להכניס לתוכנית המחקר שינויים ותוספות, ובכלל זה לצמצם או להרחיב אותה, בתיאום עם החוקר הראשי, והוא מתחייב לבצעם בתוך פרק זמן שייקבע בין הצדדים, ובלבד שהשינויים המתבקשים אינם נוגדים את שיקול דעתו המקצועי של החוקר הראשי.
7. המועד המשוער למתן תשובות הוא חודש וחצי מהמועד האחרון להגשת ההצעות.